

พลวัตการขับเคลื่อนหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลอำเภอนาน้อย จังหวัดน่าน

The Dynamics of Driving for Subdistrict Public Training Unit

in Na Noi District, Nan Province

¹พระครูธีรนนทสิทธิ์ (ธีรปณโย มีผดุง), ²โสภณ บัวจันทร์,

³ฐิติพร สะสม และ ⁴กชพรรณ จันทรา

¹Prakrutheeranantasisit (Theerapaniyo Mipadung), ²Sophon Buachan,

³Thitiporn Sasom and ⁴Kochchapun Chantra

^{1,2,3,4}วิทยาลัยสงฆ์นครน่าน, มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

^{1,2,3,4}Nakhon Nan Buddhist College, Mahachulalongkornrajavidyalaya, University.

¹Corresponding Author's Email: boonyaritimpepadung@gmail.com

Received: August 24, 2023; **Revised:** December 26, 2023; **Accepted:** March 17, 2024

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาสภาพและปัญหาของการดำเนินการของหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลอำเภอนาน้อยจังหวัดน่าน 2) เพื่อศึกษาพลวัตการขับเคลื่อนหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลอำเภอนาน้อยจังหวัดน่าน วิจัยเชิงคุณภาพ เก็บข้อมูลจากเอกสารและข้อมูลภาคสนามจากการสัมภาษณ์ แล้วนำมาสรุปผลการวิจัย

ผลการศึกษาพบว่า 1) สภาพและปัญหาของการดำเนินการของหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลอำเภอนาน้อยจังหวัดน่าน 8 ด้าน คือ (1) ด้านความสามัคคี ชุมชนขาดความร่วมมือกัน (2) ด้านสุขภาพอนามัย ไม่มีเงินในการรักษาเพื่อดูแลสุขภาพอนามัย (3) ด้านวัฒนธรรมศีลธรรม ประชาชนขาดความรู้ความเข้าใจด้านศีลธรรม (4) ด้านส่งเสริมอาชีพ ไม่มีการส่งเสริมจากภาครัฐอย่างจริงจัง (5) ด้านสันติสุข ส่วนใหญ่ชุมชนปรองดองกัน (6) ด้านการศึกษาสงเคราะห์ การช่วยเหลือในด้านการศึกษายังมีน้อย (7) ด้านสาธารณสุข สงเคราะห์ ขาดการการสนับสนุนช่วยเหลือกันเท่าที่ควร (8) ด้านกตัญญูกตเวทิตาธรรม พ่อแม่ขาดการเคารพจากลูกหลาน เพราะไม่มีเวลาอบรมสั่งสอน 2) พลวัตการขับเคลื่อนหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลอำเภอนาน้อยจังหวัดน่าน 8 ด้าน คือ (1) ด้านความสามัคคี มีการจัดกิจกรรมอบรมประชาชนในเรื่องความสามัคคีตามหลักสาราณียธรรม (2) ด้านสุขภาพอนามัย มีการรณรงค์งดเหล้าเข้าพรรษา งดเหล้าในงานศพและงานบุญ เพื่อให้ประชาชนดูแลสุขภาพ (3) ด้านวัฒนธรรมศีลธรรม มีการจัดกิจกรรมปฏิบัติธรรมอบรมจิตตภาวนาอบรมให้ความรู้ด้านคุณธรรมและจริยธรรมแก่ประชาชน (4) ด้านส่งเสริมอาชีพ มีการจัดประชุมหมู่บ้านโดยจัดให้วัดเป็นศูนย์เรียนรู้ด้านอาชีพ (5) ด้านสันติสุข มีการวางแผนร่วมกันระหว่างวัด บ้าน และหน่วยงานราชการ เพื่อขับเคลื่อนโครงการหมู่บ้านศีล 5 อันเป็นโครงการที่จะนำมาซึ่งความสันติสุขของชุมชน (6) ด้าน

ศึกษาสงเคราะห์ มีการวางแผนช่วยเหลือด้านการศึกษาแก่เยาวชนและสนับสนุนให้วัดที่มีความพร้อมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา (7) ด้านสาธารณสุขสงเคราะห์ มีการวางแผนการทำงานแบบมีส่วนร่วมระหว่างวัด บ้าน และหน่วยงานราชการ โดยเตรียมความพร้อมในการป้องกันบรรเทาสาธารณภัย (8) ด้านกตัญญูกตเวทิตาธรรม มีการจัดกิจกรรมปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมเรื่องความกตัญญูกตเวทิตา เช่น วันพ่อแห่งชาติ วันแม่แห่งชาติ

คำสำคัญ: พลวัตการขับเคลื่อน; หน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล

Abstract

This thesis aims 1) to study the conditions and problems of the operation of subdistrict public training unit in Na Noi District, Nan Province, 2) to study the dynamics of driving for subdistrict public training unit in Na Noi District, Nan Province. This is a qualitative research. By collecting data from documents and field data from interviews. and bring to the conclusion of the research.

The study revealed that 1) The conditions and problems of the operation of subdistrict public training unit in Na Noi District, Nan Province: in 8 aspects: 1) community unity, lack of cooperation, 2) health, no money for health care treatment, 3) moral and culture, people lack knowledge and understanding of morality, 4) occupational promotion, there is no serious promotion from the government, 5) peace, most of the community is harmonious. 6) welfare education, there is still little assistance in education, 7) public welfare, lack of support and help each other as it should be, and, 8) gratitude, parents lack respect from their children, because there is no time for training them. 2) The dynamics of driving for subdistrict public training unit in Na Noi District, Nan Province in 8 aspects: 1) on unity, there were activities to train people on unity according to Saraniya Dhamma principles, 2) on health, there was a campaign to refrain from drinking alcohol during Lent, to refrain from drinking alcohol at funerals and merit ceremonies for people to take care of their health, 3) on moral and culture, there were Dharma practice activities, mental meditation training, moral and ethical knowledge training to the people, 4) on occupational promotion, village meetings were organized by making the temple a vocational learning center, 5) on peace, there was a joint plan between the temple and government agencies to drive the 5 precepts village project, which is a project that will bring peace to the community, 6) on welfare education, it had a plan to help youth with education and encourage temples that were ready to participate in educational management, 7) on public welfare, there was a participatory work plan between temples and government agencies by preparing for disaster prevention and mitigation, and 8) on gratitude, there were activities to cultivate morality and ethics in gratitude to benefactors on important days such as Father's Day and Mother's Day.

Keywords: The Dynamics of Driving; Subdistrict Public Training Unit

บทนำ

ในปัจจุบันการดำเนินชีวิตของประชาชนมีการเปลี่ยนแปลงไปจากอดีตเป็นอันมาก เนื่องจากความซับซ้อนทางเหตุปัจจัยของสังคมให้การดำรงชีวิตต้องต่อสู้ดิ้นรนมากยิ่งขึ้นจึงควรมีผู้มีบทบาทรับผิดชอบและหาทางเยียวยาปัญหาที่เกิดขึ้นพระสงฆ์ในฐานะที่เป็นส่วนหนึ่งของ สังคมเป็นศูนย์กลางของชุมชนและเป็นที่ยอมรับของชุมชนจึงต้องนำวิกฤตินี้มาเป็นโอกาสเพื่อพัฒนาสังคมให้เป็นที่พึงพอใจของประชาชนช่วยอบรม

ศีลธรรมให้สังคมอยู่อย่างร่มเย็นเป็นสุขมี ความสามัคคีเป็นที่ตั้ง การเผยแผ่พระพุทธศาสนาที่ถูกต้องจนเป็นที่ ยอมรับของคนทั่วไปผู้เผยแผ่ต้องผ่านการเรียนรู้และเข้าใจพระพุทธศาสนาพอสมควรเพราะผู้ฟังผู้อ่านที่ เคยผ่านการศึกษาและเข้าใจพระพุทธศาสนาก็มีผู้ที่ยังไม่ได้ศึกษาเข้าใจอย่างถ่องแท้ก็มีหากผู้เผยแผ่อธิบาย ความหมายผิดเพี้ยนไป ย่อมถูกผู้รู้ทั่วถึงหรือตำหนิได้ส่วนผู้ที่กำลังศึกษาพระพุทธศาสนาแต่ยังไม่เข้าใจ หลักธรรมอย่างถ่องแท้เมื่อฟังผิดย่อมเกิดความไขว้เขวเข้าใจหลักธรรมผิดเพี้ยนจากความหมายเดิมและนำไป ประพฤติปฏิบัติไม่ถูกต้องย่อมเป็นเหตุให้เกิดความเสียหาย ผู้เผยแผ่พระพุทธศาสนาจำต้องศึกษาเรียนรู้ให้ เข้าใจในประเด็นเนื้อหา ขอบเขต กฎเกณฑ์ และหลักการต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับหลักธรรม อย่างไรก็ตามงานเผยแผ่ของเราตามพุทธคำริที่ว่า “จรต ภิกขเว จาริกัม พุชชนิตาย พุช ชนสุขาย โลกานุกมปาย” พระพุทธองค์ตรัส ไว้ในคราวส่งพระภิกษุสงฆ์เป็นธรรมทูตชุดแรกออกไปประกาศพระศาสนาว่า“ภิกษุทั้งหลายพวกเธอจงเที่ยว จาริกไปตามจุดประสงค์เพื่อการบำเพ็ญประโยชน์ต่อปวงชนเพื่อการเสริมสร้างความสุขต่อปวงชนและเพื่อ เมตตาอนุเคราะห์ต่อประชาชนชาวโลกทั้งปวง” (พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย: 10/86/84) เป็นงานที่พระสงฆ์เราเรียนรู้แล้วจะต้องไปปฏิบัติไม่ว่าจะสำเร็จ เป็นพุทธศาสนบัณฑิตหรือพุทธ ศาสตรมหาบัณฑิตอย่าลืมหันกลับออกไปสู่ชนบทแม้จะอยู่ในเมืองกรุงก็ยังมีชุมชนที่จะต้องทำการพัฒนาอยู่ ในการบัญญัติพระวินัย มีการบัญญัติพระวินัยเพื่อใช้ปกครองสงฆ์ หรือใช้เป็นหลักปฏิบัติของพระภิกษุ แต่พระ วินัยนั้นเป็นพุทธบัญญัติทั้งหมด หาใช่สงฆ์หรือผู้แทนสงฆ์เป็นผู้บัญญัติอย่างที่รัฐสภาเป็นผู้บัญญัติกฎหมายใน ระบอบประชาธิปไตยไม่ จุดประสงค์ในการบัญญัติพระวินัยก็เพื่อให้สงฆ์อยู่ร่วมกันด้วยดี พ้นจากมลทินและ กิเลสต่างๆ ทาให้ประชาชนเกิดความเลื่อมใสและเป็นเครื่องส่งเสริมการปฏิบัติธรรม ดังข้อความว่า “ดูกรภิกษุ ทั้งหลาย เพราะเหตุนี้แล เราจักบัญญัติสิกขาบทแก่ภิกษุทั้งหลาย อาศัยอำนาจประโยชน์ 10 ประการ คือ เพื่อความดีแห่งสงฆ์ 1 เพื่อความสำราญแห่งสงฆ์ 1 เพื่อข่มผู้เก้อยาก 1 เพื่ออยู่สำราญแห่งภิกษุผู้มีศีลเป็นที่รัก 1 เพื่อป้องกันอาสวะอันจักบังเกิดในปัจจุบัน 1 เพื่อกำจัดอาสวะอันจักบังเกิดในอนาคต 1 เพื่อความเลื่อมใส ของชุมชนที่ยังไม่เลื่อมใส 1 เพื่อความเลื่อมใสยิ่งของชุมชนที่เลื่อมใสแล้ว 1 เพื่อความตั้งมั่นแห่งพระสัทธรรม 1 เพื่อถือตามพระวินัย 1” (พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย: 8/334/502)

ในการขับเคลื่อนการเผยแผ่พระพุทธศาสนานั้นการดำเนินงานหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล (อ.ป.ต.) ถือเป็นศูนย์กลางในการเผยแผ่หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาในชุมชน โดยใช้วัดและพระสงฆ์เป็นแกน นำในการจัดกิจกรรม จัดการศึกษาอบรม แนะนำสั่งสอน ตลอดจนสงเคราะห์ประชาชน ทั้งนี้ในการดำเนินงาน ได้บูรณาการกับหน่วยงานต่างๆ ในท้องถิ่น เพื่อร่วมกันพัฒนาให้ประชาชนสามารถช่วยเหลือตัวเองตาม ศักยภาพ จากสภาวะทางเศรษฐกิจและสังคมในปัจจุบันหลายครอบครัวในสังคมดำรงชีวิตโดยไม่คำนึงถึงความ พอดี พอประมาณ ความมีเหตุผล และการสร้างภูมิคุ้มกันตลอดจนขาดความรู้และคุณธรรมให้วิถีชีวิตใน ปัจจุบันอยู่ในภาวะต่างคนต่างอยู่ ต่างคนต่างทำปรับเปลี่ยนจากสังคมเอื้อเพื่อเผื่อแผ่ เอื้ออาทร สมัคสมาน สามัคคีร่วมแรงร่วมใจกลับกลายเป็นสังคมที่เห็นแก่ตัวและเห็นแก่ได้ โดยไม่ได้มองในภาพรวมหรือส่วนรวมการ พยายามที่จะเอาตัวรอดพ้นจากความหิวกระหายจนเป็นที่มาของการเบียดเบียนผู้อื่นอย่างไร้จิตสำนึกตั้งนั้น อ.ป.ต. จึงถือเป็นหัวใจสำคัญในการดำเนินการอย่างยิ่ง เนื่องจากเป็นหน่วยที่อยู่ใกล้ชิดกับประชาชนในพื้นที่ มากที่สุด เป็นศูนย์อนุเคราะห์ประชาชนในท้องถิ่น ประสานงานระหว่างวัด บ้าน และหน่วยงานราชการ (บวร)

ทำให้เกิดพลังในการสร้างหมู่บ้านและชุมชนให้เกิดสันติสุขรวมถึงสถาบันครอบครัว (อัครเดช พรหมกัลป์ และคณะ, 2563) สถาบันการศึกษา สถาบันศาสนา และสถาบันชุมชน ที่จะต้องมีบทบาทในการบ่มเพาะหล่อหลอมเด็ก เยาวชน และคนไทยให้เป็นคนดีมีคุณธรรม จริยธรรม อย่างเข้มแข็งมากขึ้น โดยสนับสนุนให้สถาบันศาสนาเผยแพร่แก่นของศาสนาที่ถูกต้อง และจัดให้มีพื้นที่ในการปฏิบัติธรรมอย่างทั่วถึง รวมทั้งมีการสร้างนวัตกรรม และกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ของเด็ก และเยาวชนให้มีศีลธรรม คุณธรรม จริยธรรมตามหลักคำสอนของศาสนา การบริหารจะมีประสิทธิภาพมากขึ้นเพียงใด ส่วนหนึ่งนั้นก็ขึ้นอยู่กับคุณธรรมและจริยธรรมของผู้บริหารในการบริหารองค์การ เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพ และประสิทธิผลมากที่สุดดังนั้นนักบริหารแบบธรรมาธิปไตยควรยึดหลักธรรมในการบริหารที่เรียกว่า พละ 4 ประการ

หน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล (อ.ป.ต.) ถือเป็นองค์กรการดำเนินงานของคณะสงฆ์ไทยที่มีการก่อตั้งและระเบียบส่งเสริมให้เกิดการดำเนินงานมาอย่างยาวนาน หากพิจารณาจากพันธกิจ 8 ด้านกล่าวคือ (1) ศีลธรรมและวัฒนธรรม (2) สุขภาพและอนามัย (3) สัมมาชีพ (4) สันติสุข (5) ศึกษาสงเคราะห์ (6) สาธารณสงเคราะห์ (7) กตัญญูทเวทิตาธรรม และ (8) สามัคคีธรรมจะเห็นได้อย่างชัดเจนว่าคณะสงฆ์ได้พยายามขับเคลื่อนให้วัดเป็นส่วนหนึ่งของการแก้ปัญหาหรือโครงสร้างการพัฒนาภายในชุมชนท้องถิ่น อย่างไรก็ตามการที่ของหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลของคณะสงฆ์ได้ถูกพัฒนาและจัดตั้งขึ้นตั้งแต่ปี พ.ศ. 2518 ส่งผลให้ลักษณะการดำเนินงานหรือพลังทางสังคมที่จะเข้ามาสนับสนุนให้เกิดเป็นเครือข่ายที่มีความยั่งยืนได้ลดน้อยลง ท่ามกลางการพยายามของคณะสงฆ์ไทยเพื่อรื้อฟื้นบทบาทองค์กรที่สามารถเชื่อมโยงการทำงานให้กับเกิดเครือข่ายพระพุทธศาสนาเพื่อสังคมได้ การดำเนินกิจการเพื่อช่วยเหลือแก้ปัญหาชุมชนของพระภิกษุนั้นอาจกระทบกับความเชื่อดั้งเดิมของท้องถิ่น พระพุทธองค์ทรงอนุญาตให้พระสงฆ์เผยแผ่ธรรมหรือพัฒนาสิ่งต่างๆมิให้ขัดกับความเชื่อของชุมชนเหล่านั้นและให้ปรับธรรมเข้าหาแนวความเชื่อนั้นหรือถ้าแนวความเชื่อนั้นนั้นสามารถทำให้คนเป็นคนดีได้พระองค์ก็ทรงอนุโลมตามประเพณีการปฏิบัติตนของชาวบ้าน ถ้าประเพณีนั้นมีได้เป็นภัยต่อชุมชนส่วนรวมจากแนวคิดเช่นนี้จึงทำให้พระสงฆ์และประชาชน โดยทั่วไปอยู่ร่วมกันได้อย่างสงบสุขและเกื้อกูลซึ่งกันและกัน โดยอาศัยเหตุผลดังกล่าวจึงเห็นได้ว่าพระพุทธองค์ทรงอนุญาตให้พระสงฆ์สามารถทำการสงเคราะห์ช่วยเหลือแก่สังคมเพราะประชาชนในปัจจุบันหรือแม้ในอดีตก็ตามยังมีปัญหาและความทุกข์ความเดือดร้อนทั้งทางวัตถุและทางจิตใจอยู่เพราะความสามารถของรัฐในการบำบัดทุกข์บำรุงสุขแก่ประชาชนยังมีไม่ทั่วถึงผู้ที่เป็นที่พึ่งได้ในยามนี้คือพระสงฆ์เนื่องจากพระสงฆ์เป็นผู้รู้ธรรม สามารถแสดงข้อธรรมอันเป็นที่ก้ำขาของประชาชนให้คลายความกังวลและความทุกข์ใน ชีวิตลงได้พระสงฆ์ไม่ได้มีบทบาทแค่เพียงการเผยแผ่ธรรมะ การให้คำปรึกษาหารือการให้การศึกษาเท่านั้นแต่ยังมีพระสงฆ์อีกจำนวนหนึ่งมีความรู้เรื่องยาสมุนไพรและด้านการรักษาโรค ความรู้เหล่านี้อาจจะร่ำเรียนมาสมัยเป็นชาวบ้านหรือเรียนรู้ขณะเป็นพระภิกษุเมื่อโรคภัยเกิดขึ้นกับประชาชนก็จะเข้าไปขอให้พระสงฆ์ทำการรักษาโรคให้เพราะการแพทย์ในอดีตกาลยังไม่เจริญแม้การทำการรักษาโรคนั้นจะไม่ใช่วิชาชีพของพระสงฆ์ก็ตามแต่เพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการของสังคมจำเป็นต้องทำโดยให้อยู่ในกรอบของพระธรรมวินัย (ณัฐชยา สัมเขียวหวาน, 2541)

สรุปได้ว่าสถาบันศาสนาซึ่งมีส่วนประกอบที่สำคัญวัดและพระสงฆ์เป็นสถาบัน คือทางสังคมที่ได้รับ การยอมรับและเป็นที่ยอมรับจากทุกฝ่ายตั้งนั้นจึงเป็นการง่ายต่อการ ประสานงานในการพัฒนาชุมชน และการเข้าร่วมพัฒนาชุมชนของพระสงฆ์เป็นการสืบทอด เจตนารมณ์ของพระศาสดาซึ่งทรงมุ่งหวังให้พระสงฆ์เข้าไปช่วยเหลือสงเคราะห์สังคมเท่าที่พระสงฆ์จะทำได้ วัดในปัจจุบันนี้ไม่ใช่สถานที่แบ่งแยกสภาวะของวัดและ บ้านออกจากกันอย่างสิ้นเชิงยังมีความสัมพันธ์เกื้อกูลซึ่งกันและกันอยู่เสมอ ทำนองเดียวกันพระสงฆ์ในปัจจุบันนี้แม้มิใช่พระอริยสงฆ์ผู้ตัดกิเลสมุ่งเน้นนิพพานแต่ประการเดียวโดยไม่รับรู้ปัญหาของประชาชน ทั้งหมดนั้นคงไม่ได้พระสงฆ์จำเป็นต้องมีปฏิสัมพันธ์กับฆราวาสเพื่อช่วยเหลือสงเคราะห์ตามหน้าที่สมควรแก่สถานะการก้าวเข้าไปช่วยเหลือสงเคราะห์ ชาวบ้านพระสงฆ์จึงมีบทบาทเป็นนักพัฒนาในด้านต่างๆเพื่อความอยู่รอดของสังคมไทยดังนั้นพระสงฆ์ในปัจจุบันจึงได้ชื่อว่าเป็นผู้นุเคราะห์ประชาชนทั้งในทางเศรษฐกิจสังคมและจิตใจ สติปัญญาเป็นสภาวะที่พึงอย่างแท้จริงในสังคมปัจจุบัน ดังนั้น พลวัตการขับเคลื่อนหน่วยอบรมประชาชน ประจำตำบลอำเภออย่างน้อยจังหวัดน่าน ที่ดำเนินการอยู่ในปัจจุบันนี้จะมีส่วนสนับสนุนส่งเสริมให้ประชาชน ชุมชน หรือหมู่บ้านตำบล ได้รับการพัฒนาตามแนวทางหน่วยเผยแผ่พระพุทธศาสนาตัวอย่างในระดับตำบล ของคณะสงฆ์ไทย ภายใต้การกำกับของมหาเถรสมาคม ก่อตั้งครั้งแรกในปี พ.ศ. 2518 โดยใช้สถานที่อันเป็น วัดที่ตั้งของเจ้าคณะปกครองคณะสงฆ์ระดับตำบล หรือวัดที่มีความพร้อมในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาใน ตำบลนั้นเป็นที่ตั้งหน่วย ปัจจุบันหน่วย อบรม กระจายอยู่ในเกือบทุกตำบลในประเทศไทย โดยมีกองพุทธศาสนศึกษา สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติเป็นหน่วยงานหลัก ที่รับสนองงานการดำเนินงานของหน่วยอบรม ประชาชนประจำตำบลของมหาเถรสมาคมในปัจจุบัน เพื่อจะได้นำองค์ความรู้จากการวิจัยไปพัฒนาปรับปรุง และหรือสนับสนุนส่งเสริมในแต่ละด้านให้ดียิ่งขึ้นและต้องการให้เป็นต้นแบบของ อ.ป.ต.อำเภออย่างน้อย จังหวัดน่าน ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพและปัญหาของการดำเนินการของหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลอำเภอ น้อยจังหวัดน่าน
2. เพื่อศึกษาพลวัตการขับเคลื่อนหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลอำเภอ น้อยจังหวัดน่าน

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง “พลวัตการขับเคลื่อนหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลอำเภอ น้อยจังหวัดน่าน” เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) เก็บข้อมูลจากเอกสาร (Documents) และข้อมูลภาคสนาม (Field Study) มีวิธีการวิจัย ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาด้านเนื้อหา/เอกสาร/แนวคิดทฤษฎีในด้านการวิจัยเชิงเอกสาร (Documentary Research) การวิเคราะห์เอกสาร (Document Analysis) หรือการวิจัยเชิงเอกสาร (Documentary Research) คณะผู้วิจัย ได้ทำการรวบรวมข้อมูลจาก แนวคิดทฤษฎีการทบทวนวรรณกรรม/

สารสนเทศเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาแอปพลิเคชัน (Application) ในศึกษาพลวัตการขับเคลื่อนหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลอำเภอนาน้อยจังหวัดน่าน

ขั้นตอนที่ 2 การศึกษาในภาคสนามหรือพื้นที่กรณีศึกษาเป็น การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนามโดยการสังเกต (Observation) การสัมภาษณ์ (Interview) และนำข้อมูลที่ได้จากการเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนามมาจัดทำข้อมูลจากนั้นทำการวิเคราะห์ ข้อมูลโดยใช้แนวคิดทฤษฎีเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องที่ได้ศึกษามาเป็นแนวทางในการวิเคราะห์ข้อมูลโดยจำแนกตามความมุ่งหมายของการวิจัยและนำเสนอข้อมูลตามความมุ่งหมายของการวิจัยโดยการพรรณนาวิเคราะห์ (Descriptive Analysis)

ขั้นตอนที่ 3 ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ/กลุ่มประเภทประชากร (Key Informant) ผู้วิจัยกำหนดขอบเขตด้านผู้ให้ข้อมูลหลัก โดยคัดเลือกพระสังฆาธิการในอำเภอนาน้อยจังหวัดน่านและผู้ที่เกี่ยวข้องกับหน่วย อบรม แบบเจาะจง จำนวน 2 กลุ่ม คือ 1) กลุ่ม พระสังฆาธิการ จำนวน 12 รูป 2) กลุ่ม ผู้ที่เกี่ยวข้องกับหน่วย อบรม จำนวน 6 คน รวมทั้งสิ้น 18 รูป/คน

ขั้นตอนที่ 4 เครื่องมือและวิธีการที่ใช้ในการวิจัย

1. ศึกษาข้อมูลจากเอกสาร โดยศึกษาค้นคว้าจากแนวคิดทฤษฎีเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องจากเอกสารทางวิชาการ ได้แก่ เอกสาร หนังสือ ตำรา รายงานการวิจัย วิทยานิพนธ์ งานวิจัยต่างๆ ทั้งในประเทศและต่างประเทศ นำมาวิเคราะห์ สังเคราะห์ และตีความ แล้วสรุปเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัย
2. นำกรอบแนวคิดในการวิจัยไปสร้างเป็นแบบสัมภาษณ์ โดยให้สอดคล้องกันเนื้อหาในบทที่ 2 วัตถุประสงค์การวิจัย และคำถามวิจัยในบทที่ 1 ตลอดถึงขอบเขตของการวิจัย
3. นำแบบสัมภาษณ์ที่ได้ไปปรึกษาอาจารย์ผู้ควบคุมงานวิจัย จากนั้นนำไปปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษา แก้ไขปรับปรุงเสร็จแล้วให้ท่านดูอีกครั้ง
4. จากนั้นไปขอหนังสือจากศูนย์บัณฑิตศึกษาขอความเมตตาวิเคราะห์ให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจแบบสัมภาษณ์ แล้วนำไปปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ
5. แก้ไขเสร็จแล้วกลับไปให้อาจารย์ที่ปรึกษาตรวจดูอีกครั้ง
6. เมื่อผ่านการตรวจแล้ว จึงได้ไปขอหนังสือจากศูนย์บัณฑิตศึกษาไปลงพื้นที่เพื่อเก็บข้อมูลวิจัยต่อไป

ขั้นตอนที่ 5 การรวบรวมข้อมูล

1. ผู้วิจัยทำการศึกษาค้นคว้า เพื่อให้ได้ข้อมูล แนวคิด ทฤษฎี คือ แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับพลวัตการขับเคลื่อนหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลอำเภอนาน้อยจังหวัดน่าน ทั้ง 8 ด้าน คือ ด้านศีลธรรมและวัฒนธรรม สุขภาพอนามัย สัมมาชีพ สันติสุข ศึกษาสงเคราะห์ สาธารณสงเคราะห์ กตัญญูกตเวทิตาธรรม และด้านสามัคคีธรรม แล้วนำมาวิเคราะห์ สังเคราะห์ และตีความ เพื่อให้ได้พลวัตการขับเคลื่อนหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลในแต่ละด้านทั้ง 8 ด้าน ว่ามีกระบวนการวิธีการพลวัตการขับเคลื่อนอย่างไร รวมถึงงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ฯลฯ จากข้อมูลที่มีผู้รวบรวมไว้แล้ว ในลักษณะของตำรา เอกสารทางวิชาการ รายงาน และระบบสืบค้นทางอินเทอร์เน็ต รวมถึงเอกสารของหน่วยงานราชการ และองค์กรที่เกี่ยวข้อง

2. ทำการรวบรวมแนวความคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมาเป็นแนวทางในการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา ตามกรอบแนวคิดและขอบเขตการวิจัย จากนั้นจัดทำเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสัมภาษณ์เชิงลึกและแบบสอบถามเพื่อการวิจัย แล้วนำเครื่องมือการวิจัยที่สร้าง ไปให้อาจารย์ที่ปรึกษาและผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบและประเมินเครื่องมือ จำนวน 3 ท่าน เพื่อตรวจสอบความถูกต้อง

3. ทำการขอหนังสือจากวิทยาลัยสงฆ์นครน่าน เฉลิมพระเกียรติฯ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ไปยังผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 18 รูป/คน

4. ทำการเก็บข้อมูล โดยแบบสอบถามเพื่อการวิจัยกับกลุ่มตัวอย่างที่กำหนดไว้ 18 รูป/คน พระสังฆาธิการในอำเภอนาน้อยจังหวัดน่านและผู้ที่เกี่ยวข้องกับหน่วย อปต. แบบเจาะจง จำนวน 2 กลุ่ม คือ 1) กลุ่ม พระสังฆาธิการ จำนวน 12 รูป 2) กลุ่ม ผู้ที่เกี่ยวข้องกับหน่วย อปต. จำนวน 6 คน

5. ตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสัมภาษณ์เชิงลึกและเรียบเรียงข้อมูลตามข้อคำถามและวัตถุประสงค์ของการวิจัย

ขั้นตอนที่ 6 การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยวิเคราะห์ข้อมูลร่วมกับแนวคิดทฤษฎีและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ มีการจดบันทึกและบันทึกเสียง จากนั้นนำข้อมูลที่ได้อาจจัดพิมพ์บันทึกข้อความ นำข้อความที่ได้มาจำแนกเป็นประเด็นและเรียบเรียงเฉพาะประเด็นที่เกี่ยวข้องกับวัตถุประสงค์ของงานวิจัยโดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis Technique) ประกอบกับบริบท (Context) แล้วสังเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์การวิจัยและนำเสนอต่อไป

ผลการวิจัย

วัตถุประสงค์ที่ 1 ผลการวิจัยพบว่า สภาพและปัญหาของการดำเนินการของหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลอำเภอนาน้อยจังหวัดน่าน 8 ด้าน คือ 1) ด้านความสามัคคี พบว่า ในปัจจุบันนี้ชุมชนของเราเวลาถึงงานที่จะต้องช่วยกันพัฒนาชุมชนก็ไม่ค่อยจะสามัคคีกันเพราะว่ายังมีความคิดว่าไม่ใช้งานของตัวเองและไม่มีเวลาต้องทำงานมีข้อเสนอแนะในการพัฒนาดังนี้ (1) ควรจะให้ประชาชนในชุมชนได้มีส่วนร่วมในการคิดและตัดสินใจที่จะพัฒนากันอย่างดีและมีความสามัคคี (2) ควรที่จะให้ทำงานร่วมกันและปรึกษากันเพื่อหาทางออกที่ดี 2) ด้านสุขภาพอนามัย พบว่า ในส่วนของราชการไม่ค่อยจะมีการประกาศและแนะนำว่าประชาชนควรจะมารักษาได้ฟรีได้ในช่วงไหนๆ เพราะที่ไม่มีเงินในการรักษาเพื่อดูแลสุขภาพอนามัยมีข้อเสนอแนะในการพัฒนาดังนี้ (1) ควรที่จะมีการส่งเสริมให้ประชาชนดูแลสุขภาพอนามัยเป็นอย่างดี (2) ส่งเสริมให้มีสถานที่รักษาให้กับประชาชนอย่างเพียงพอทั้งหมอและยารักษา 3) ด้านวัฒนธรรมศีลธรรม พบว่า ด้านวัฒนธรรมนี้ประชาชนก็ขาดความรู้และเข้าใจด้านศีลธรรม ก็เช่นเดียวกันประชาชนส่วนใหญ่ไม่ค่อยจะมีเวลาเข้าวัดเลยมีข้อเสนอแนะในการพัฒนาดังนี้ (1) ควรจะมีการส่งเสริมด้านวัฒนธรรมให้ประชาชนได้มีโอกาสเข้าวัดทำบุญ (2) ส่งเสริมให้เยาวชนเข้าวัดฟังธรรมะและเรียนรู้ด้านศีลธรรมว่าศีล 5 เป็นอย่างไร หรือด้านอื่นๆ 4) ด้านส่งเสริมอาชีพ พบว่า ภาครัฐไม่มีการส่งเสริมอาชีพอย่างจริงจัง มีข้อเสนอแนะในการพัฒนา ดังนี้ (1) วัดควรจะ

มีส่วนช่วยในการพัฒนาอาชีพให้กับชุมชนหรือคอยช่วยเหลือในด้านสถานที่ก็ได้ (2) วัด โรงเรียน ชุมชน ควรจะ
ช่วยกันในการพัฒนาความเป็นอยู่ด้านส่งเสริมอาชีพ 5) ด้านสันติสุข พบว่า ส่วนใหญ่ชุมชนก็ปรองดองกันแต่ก็
เป็นเพียงบางครั้งไม่ตลอดเพราะต่างก็ต้องทำงานจึงไม่มีเวลาประชุม มีข้อเสนอแนะในการพัฒนา ดังนี้
(1) ประชาชนควรมีความรักและด้านสันติสุขให้กันและกัน (2) ปัจจุบันประชาชนก็มีความสันติสุขพอสมควร
ภาครัฐควรจะให้การสนับสนุนอย่างดีเพื่อชุมชนจะได้เกิดความเข้มแข็ง 6) ด้านศึกษาสงเคราะห์ พบว่า การที่
จะให้ช่วยเหลือในด้านการศึกษานี้ยังมีน้อยมากส่วนใหญ่คนที่ไม่มีเงินก็ไม่ได้เรียนหนังสือเลยและเยาวชน
อีกส่วนมากที่ไม่ได้เรียน มีข้อเสนอแนะในการพัฒนา ดังนี้ (1) ควรจะช่วยเหลือการศึกษาอย่างเป็นรูปธรรม
(2) ควรส่งเสริมให้มีการจัดตั้งศูนย์ช่วยเหลือการเล่าเรียนของเยาวชน (3) ควรจะจัดตั้งมูลนิธิช่วยเหลือ
การศึกษาอย่างเต็มที่ 7) ด้านสาธารณสุขสงเคราะห์ พบว่า ในปัจจุบันการช่วยเหลือชุมชนยังน้อยมาก วัดและ
ชุมชนควรจะช่วยเหลือกันให้มากกว่านี้ มีข้อเสนอแนะในการพัฒนา ดังนี้ (1) ส่งเสริมให้วัดและชุมชนได้มีส่วน
ในการช่วยเหลืองานด้านสาธารณสุขสงเคราะห์ให้มาก (2) วัด ชุมชน โรงเรียน ต้องสามัคคีกันด้านสาธารณสุข
สงเคราะห์เพื่อเยาวชนและประชาชนจะได้มีความสุข 8) ด้านกตัญญูกตเวทิตาธรรม พบว่า พ่อและแม่ไม่ค่อย
จะมีเวลาให้กับลูกๆ และส่วนใหญ่ก็ไม่มีเวลาจะสอนลูกหลานเลย ข้อเสนอแนะในการพัฒนา ดังนี้ (1) ควรจะ
ส่งเสริมให้มีการจัดงานที่เกี่ยวข้องกับวันพ่อและวันแม่ 2) ส่งเสริมให้ลูกๆ มีความรักต่อบิดามารดาและเลี้ยงดูท่าน
ในยามชราภาพด้วย

วัตถุประสงค์ที่ 2 ผลการวิจัยพบว่า ด้านพลวัตการขับเคลื่อนหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล
อำเภอน่าน้อยจังหวัดน่าน 8 ด้านพบว่า 1) ด้านความสามัคคี มีการจัดกิจกรรมอบรมประชาชนในเรื่องความ
สามัคคีตามหลัก สาราณียธรรม ผ่านกิจกรรมต่างๆ ตามโอกาสวันสำคัญทางพระพุทธศาสนาและวันสำคัญ
ต่างๆ ของชาติ อาทิเช่น วันเฉลิมพระชนมพรรษาของสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวและสมเด็จพระบรมราชินีนาถ
2) ด้านสุขภาพอนามัย มีการรณรงค์งดเหล้าเข้าพรรษา งดเหล้าในงานศพและงานบุญ เพื่อให้ประชาชนดูแลใส่
ใจสุขภาพโดยการประสานงานกับหน่วยงานภาครัฐและเอกชนที่เกี่ยวข้องในการดำเนินงานและให้บริการกับ
ประชาชน 3) ด้านวัฒนธรรมศีลธรรม มีการจัดกิจกรรมปฏิบัติธรรมอบรมจิตตภาวนาอบรมให้ความรู้ด้าน
คุณธรรมและจริยธรรมแก่ประชาชน รวมไปถึงเด็กนักเรียนและเยาวชนในชุมชนต่างๆ อย่างต่อเนื่อง 4) ด้าน
ส่งเสริมอาชีพ มีการจัดประชุมหมู่บ้าน โดยจัดให้วัดเป็นศูนย์เรียนรู้ด้านอาชีพ โดยให้หน่วยงานของรัฐมาจัดตั้ง
สถานที่ให้ความรู้ด้านวิชาการต่างๆ ตลอดถึงให้หน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล เป็นศูนย์รวมความคิด
จากบุคคลทุกภาคส่วนของชุมชน การจัดให้วัดเป็นศูนย์เรียนรู้ด้านอาชีพตั้งคณะกรรมการตรวจสอบการ
ดำเนินงานเพื่อประสานงานระหว่างบ้านและหน่วยงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจัดกิจกรรมการเรียนรู้
พัฒนาอาชีพในท้องถิ่น 5) ด้านสันติสุข มีการวางแผนร่วมกันระหว่างวัด บ้าน และหน่วยงานราชการ
เพื่อขับเคลื่อนโครงการหมู่บ้านศีล 5 อันเป็นโครงการที่จะนำมาซึ่งความสันติสุขของชุมชน เพื่อสร้างภูมิคุ้มกัน
ให้กับสังคม พัฒนาคนในชุมชนให้มีคุณธรรม จริยธรรม มีความภาคภูมิใจในวัฒนธรรมประเพณีของตน อันจะ
นำมาซึ่งสันติสุขให้สังคมยั่งยืน 6) ด้านศึกษาสงเคราะห์ มีการวางแผนช่วยเหลือด้านการศึกษาแก่เยาวชนและ
สนับสนุนให้วัดที่มีความพร้อมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา มีการดำเนินการช่วยเหลือครูการศึกษาแก่
เด็กและเยาวชนที่อยู่ในวัยเรียนและการสนับสนุนให้วัดที่มีความพร้อมในการ มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา

ของสถานศึกษา บริจาคเงินช่วยเหลือสร้างอาคาร อุปกรณ์การเรียนการสอน ทุนการศึกษาแก่นักเรียน มีการจัดตั้งศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ จัดตั้งทุนเพิ่มทุนและแจกทุนให้แก่นักเรียนในสถานศึกษาต่อเนื่องเป็นประจำ 7) ด้านสาธารณสงเคราะห์ มีการวางแผนการทำงานแบบมีส่วนร่วมระหว่างวัด บ้าน และหน่วยงานราชการ โดยเตรียมความพร้อมในการป้องกันบรรเทาสาธารณภัย อุทกภัย และวาตภัยเป็นต้น มีการวางแผนร่วมกันระหว่างหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และหน่วยที่เกี่ยวข้อง เช่น เกษตรอำเภอ เกษตรตำบล และปราชญ์ชาวบ้านออกแบบแผนการพัฒนาเศรษฐกิจร่วม กันโดยแต่ละส่วนร่วมมือกันในการพัฒนาชุมชนและช่วยเหลือซึ่งกันและกัน 8) ด้านกตัญญูทศเวทิตาธรรม มีการจัดกิจกรรมปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมเรื่องความกตัญญูทศเวทิตาต่อผู้มีพระคุณในวันสำคัญ เช่น วันพ่อแห่งชาติ วันแม่แห่งชาติ ยกย่อง เทิดทูน ระลึกถึงพระคุณของพ่อแม่ที่ได้ให้ความอุปการะเลี้ยงดูลูกตั้งแต่เล็กจนเติบโตใหญ่ และยังได้มอบของที่ระลึกให้แก่พ่อแม่ตัวอย่างเพื่อเป็นกำลังใจในการทำหน้าที่อุปการะเลี้ยงดูบุตรต่อไป และจัดกิจกรรมรดน้ำดำหัวพระชั้นผู้ใหญ่ ผู้สูงอายุ และผู้นำในท้องถิ่น

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการศึกษาวิจัย เรื่อง พลวัตการขับเคลื่อนหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลอำเภอนาน้อย จังหวัดน่าน ผู้วิจัยอภิปรายผลได้ดังนี้

1. สภาพและปัญหาของการดำเนินการของหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล อำเภอนาน้อยจังหวัดน่าน มีความสอดคล้องกับ พระครูอาทรวชิรกิจ (มานะ ฐานิสฺสโร,) ที่ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การพัฒนาการจัดการหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลในจังหวัดกำแพงเพชร” มีผลการวิจัยว่า สภาพปัญหาของการจัดการหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลในจังหวัดกำแพงเพชร พบว่า ประธานหน่วยและคณะกรรมการของหน่วยบางแห่งอยู่คนละพื้นที่คณะกรรมการขาดความรู้ความเข้าใจในการฝึกอบรม ไม่มีแนวทางในการปฏิบัติที่ชัดเจน ไม่มีความรู้ความเข้าใจในบทบาทหน้าที่และขาดการส่งเสริมศีลธรรมและจริยธรรมแก่ประชาชนอย่างต่อเนื่อง การให้ความรู้ด้านเศรษฐกิจพอเพียงแก่ประชาชนไม่ค่อยให้ความสำคัญกับการจัดตั้งศูนย์รวมพลังในการป้องกันหมู่บ้านให้เกิดสันติสุข ขาดนโยบายและแผนงานต่างคนต่างทำงานขาดการมีส่วนร่วมจัดกิจกรรมอย่างต่อเนื่องให้เป็นรูปธรรม ไม่มีการจัดวิทยากรมาอบรมผู้สูงอายุในด้านการส่งเสริมสุขภาพอนามัย ขาดการประสานงานกับพัฒนาการประจำตำบลมาจัดอบรมให้ความรู้แก่ประชาชน เรื่องการดำรงชีวิตตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงขาดการดำเนินงานส่งเสริมจิตสาธารณะในการฝึกบำเพ็ญจิตภาวนาในวันสำคัญทางศาสนา และอบรมนักเรียนในเรื่องความกตัญญูทศเวทิตาในวันสำคัญต่างๆ (พระครูอาทรวชิรกิจ (มานะ ฐานิสฺสโร), 2562) สอดคล้องกับ พระครูสมุห์ดิฐภูมิ จิระมโฆ และคณะ ที่ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง รูปแบบการบริหารจัดการหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลของคณะสงฆ์จังหวัดสุราษฎร์ธานี มีผลการวิจัยว่า มีการคัดเลือกคณะกรรมการตามข้อกำหนด จัดวางคณะทำงานและวางแผนงานอย่างเป็นระบบ และมีพื้นที่สาธารณะคือวัดในการดำเนินกิจกรรม แต่ขาดบุคลากรที่มีความรู้ด้านสื่อเทคโนโลยีสมัยใหม่ ขาดงบประมาณสนับสนุน (พระครูสมุห์ดิฐภูมิ จิระมโฆ และคณะ, 2564)

2. พลวัตการขับเคลื่อนหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลอำเภอนาน้อยจังหวัดน่าน มีความสอดคล้องกับ พระครูอาทรวชิรภิก (มานะ จานิสสโร) ที่ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การพัฒนาการจัดการหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลในจังหวัดกำแพงเพชร” มีผลการวิจัยว่า การพัฒนาการจัดการหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลในจังหวัดกำแพงเพชร พบว่า 1) ด้านการสงเคราะห์และอนุเคราะห์ประชาชนในท้องถิ่น คือ มีการวางแผนการดำเนินงาน การตรวจสอบ และการปรับปรุงแก้ไขในการพัฒนาคุณภาพชีวิตประชาชนในด้านการให้ความรู้เรื่องการประกอบอาชีพตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงมีการวางแผนอบรมประชาชนให้อยู่ร่วมกันอย่างสงบเรียบร้อยตามกฎหมายและระเบียบของชุมชน 2) ด้านการเป็นศูนย์กลางประสานงานระหว่างวัด บ้าน และหน่วยงาน คือ มีการประสานงานระหว่างบ้านและหน่วยงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้มีกิจกรรมร่วมกัน มีการจัดประชุมประชาคมหมู่บ้าน เพื่อจัดให้วัดเป็นศูนย์เรียนรู้ด้านอาชีพการจักสาน การทอผ้าพื้นเมือง ดำเนินการอนุรักษ์และปลูกป่าในพื้นที่ดินของวัดหรือที่ดินสาธารณะของชุมชน เพื่อให้ชุมชนได้ใช้ประโยชน์จากที่ดินของวัดหรือที่สาธารณะร่วมกัน 3) ด้านการเป็นศูนย์รวมความคิดของประชาชนทุกหมู่เหล่า คือ มีการดำเนินงานระหว่างวัด องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ฝ่ายปกครองหน่วยงานภาครัฐ และภาคประชาชน โดยวัดเป็นสถานที่อำนวยความสะดวกในการติดต่อประสานงานกัน การเสริมสร้างเครือข่ายความร่วมมือของ บ้าน วัด และโรงเรียน ในด้านการพัฒนาวัฒนธรรม 4) ด้านการเป็นศูนย์รวมพลังในการป้องกันหมู่บ้านให้เกิดสันติสุข คือ มีการส่งเสริมภาครัฐและประชาชนในการขับเคลื่อนโครงการหมู่บ้านศีล 5 เพื่อชุมชนสันติสุข มีการใช้กระบวนการสันติสนทนาในการเปิดพื้นที่เพื่อให้การพูดคุยแลกเปลี่ยนเรียนรู้เพื่อลดความขัดแย้งของคนในชุมชนมีการปวารณาตั้งใจรักษาศีล 5 โดยพร้อมเพรียงกันเพื่อร่วมสร้าง “ครอบครัวรักษาศีล 5” และ “หมู่บ้านรักษาศีล 5” 5) ด้านการเป็นศูนย์รวมข้อมูลข่าวสาร คือ มีการวางแผนร่วมมือกันกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการพัฒนาชุมชนอย่างเป็นรูปธรรม มีความสามัคคีในชุมชนเป็นพื้นฐานสำคัญในการเสริมสร้างเครือข่ายวางแผนการดำเนินงานให้วัดเป็นศูนย์กลางในการสร้างเครือข่าย โดยมีบ้านเป็นหลักและโรงเรียนเป็นองค์กรสนับสนุนให้กลุ่มมีความแข็งแรงเข้มแข็ง โดยให้เครือข่ายทั้งหมดโยงใยกันทั้งหมู่บ้านและชุมชน (พระครูอาทรวชิรภิก (มานะ จานิสสโร), 2562) สอดคล้องกับ พระจาร์วัฒน์ ภูริวิฑฒโน (คำชุม) ที่ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง การศึกษาผลการดำเนินงานของหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลในเขตการปกครองคณะสงฆ์ จังหวัดลำปาง มีผลการวิจัยว่า ผลการดำเนินการด้านความกตัญญูตเวทิตาธรรม ด้านสันติสุขในชุมชน ด้านสามัคคีธรรม ด้านการศึกษาสงเคราะห์ ด้านศีลธรรม ด้านสาธารณสงเคราะห์นั้น ความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามอยู่ในระดับมาก ส่วนด้านสุขภาพอนามัยและด้านสัมมาอาชีพ ความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่าง อยู่ในระดับปานกลาง ด้านอุปสรรคปัญหา พบว่า มีปัญหาในด้านการบริหารจัดการ ปัญหาการมีส่วนร่วมในการวางแผนงาน ปัญหาด้านการประชาสัมพันธ์และประสานงาน สื่อการนำเสนอและปัญหางบประมาณสนับสนุนไม่เพียงพอในการดำเนินงานตามวัตถุประสงค์ที่ได้รับมอบหมาย ส่วนแนวทางแก้ไขนั้น เห็นว่าควรมีการให้ความรู้ด้านทักษะการบริหารแก่คณะกรรมการหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล และควรได้รับการสนับสนุนงบประมาณในการดำเนินงานตามวัตถุประสงค์ให้มากขึ้น อุปสรรคปัญหาดังกล่าวต้องได้รับการแก้ไขเพื่อให้หน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล ซึ่งถือเป็นสถาบันพระพุทธศาสนา มีศักยภาพในการสงเคราะห์ประชาชนในชุมชนให้สมเจตนารมณ์การจัดตั้งหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลต่อไป (พระจาร์วัฒน์ ภูริวิฑฒโน (คำชุม), 2555)

องค์ความรู้ใหม่

ในการศึกษา พลวัตการขับเคลื่อนหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลอำเภอนาน้อยจังหวัดน่าน ได้รับความรู้ใหม่ ดังนี้

1. การวางแผนงาน งานของหน่วยอบรมประชาชนทั้ง 8 ด้าน หน่วยอบรมประชาชนมีการประชุมวางแผนงานเพื่อกำหนดนโยบายในการดำเนินกิจกรรมต่างๆ เพื่อเป็นการกำหนดทิศทางดำเนินงานในการทำงานและมีการประสานงานระหว่างบ้านและหน่วยงานขององค์กรปกครองท้องถิ่นให้มีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นในด้านต่างๆ โดยมีวัดเป็นศูนย์กลางในการดำเนินกิจกรรมในการเรียนรู้ด้านอาชีพหลักและอาชีพรอง และจัดหาวิทยากรมาให้ความรู้และอบรมประชาชนงานในด้านอื่นๆ ตามที่ประชาชนในท้องถิ่นมีความต้องการซึ่งสามารถนำไปใช้ในการพัฒนาให้แก่ประชาชนได้ประโยชน์อย่างแท้จริงและจะต้องคำนึงถึงว่าประชาชนในท้องถิ่นที่ประกอบอาชีพอะไรมีวิถีชีวิตและทักษะในการทำงานลักษณะอย่างไร ก็จะต้องเน้นถึงความต้องการของประชาชนในชุมชนเป็นส่วนใหญ่

2. การลงมือปฏิบัติงาน หน่วยอบรมประชาชนมีการจัดเตรียมบุคลากรเพื่อกำหนดหน้าที่ความรับผิดชอบตามแผนงานในการนำแผนงานไปใช้ตามวัตถุประสงค์จำต้องคำนึงถึงความคุ้มค่าและผลประโยชน์ที่จะได้รับรวมทั้งการกำหนดใช้ทรัพยากรต่างๆ ที่มีอยู่ ในการลงมือปฏิบัติแผนงานที่ได้กำหนดไว้แล้วนั้นมักได้รับความร่วมมือในตอนต้น แต่ไม่ต่อเนื่อง ทำให้การเข้าถึงเป้าหมายช้า หรือไม่เป็นไปตามแผนในการลงมือทำงานบนพื้นที่จริงของการทำงานและต้องทำการประเมินผลการทำงานให้เป็นระยะหากการทำงานติดขัดตรงไหนอย่างไรให้มีการติดตามอย่างต่อเนื่องเพื่อนำเอาข้อมูลมาหาทางแก้ไข ให้เกิดประโยชน์มากขึ้น เพิ่มความมั่นคงต่อชีวิตของประชาชนในชุมชน ก็จะทำให้สอดคล้องกับแผนงานที่กำหนดกลยุทธ์ไว้และตามวัตถุประสงค์ในการดำเนินตามรายละเอียดกิจกรรมที่กำหนดไว้ในการพัฒนาท้องถิ่นในด้านต่างๆ

3. การสรุปงาน หน่วยอบรมประชาชนมีการตรวจสอบการควบคุมในการทำงานตามวิธีการต่างๆ ที่ได้กำหนดเอาไว้ เพื่อนำข้อมูลมาทำการประเมินผลซึ่งสามารถทำการตรวจสอบทั้งในด้านของทรัพยากรที่นำมาใช้งบประมาณที่ได้กำหนดมาใช้ในโครงการรวมทั้งการทำงานตามหน้าที่ของบุคลากรที่ได้รับมอบหมาย และผลของการตรวจสอบนั้นเพื่อให้รู้ถึงความก้าวหน้าของการทำงานของหน่วยอบรมประชาชนว่าจะต้องมีการปรับปรุงแก้ไขหรือข้อที่ควรปรับปรุงอย่างไรในการจัดโครงการพัฒนาชุมชนตามด้านต่างๆ ว่ามีผลประกอบการที่ออกมามีการปรับปรุงแก้ไขหรือข้อที่ควรปรับปรุงอย่างไร และต้องมีการทำรายงานผลการตรวจสอบอย่างเป็นระบบเพื่อให้ทราบถึงการปฏิบัติตามแผนงานที่ได้กำหนดเอาไว้หรือไม่และสามารถดูจากผลผลิตของประชาชน ว่าได้ผลผลิตที่ดีและผลตอบแทนที่ได้รับสูงกว่าเดิมก็ส่งผลให้ประชาชน มีความอยู่ดีกินดีและความมั่นคงต่อชีวิตของประชาชนในชุมชน

สรุป

สภาพและปัญหาของการดำเนินการของหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลอำเภอนาน้อยจังหวัดน่าน 8 ด้าน คือ 1) ด้านความสามัคคี ชุมชนขาดความร่วมมือกัน 2) ด้านสุขภาพอนามัย ไม่มีเงินในการรักษาเพื่อดูแลสุขภาพอนามัย 3) ด้านวัฒนธรรมศีลธรรม ประชาชนขาดความรู้ความเข้าใจด้านศีลธรรม 4) ด้านส่งเสริมอาชีพ ไม่มีการส่งเสริมจากภาครัฐอย่างจริงจัง 5) ด้านสันติสุข ส่วนใหญ่ชุมชนปรองดองกัน 6) ด้านการศึกษา สงเคราะห์ การช่วยเหลือในด้านการศึกษายังมีน้อย 7) ด้านสาธารณสงเคราะห์ ขาดการการสนับสนุนช่วยเหลือกันเท่าที่ควร และ 8) ด้านกตัญญูกตเวทิตาธรรม พ่อแม่ขาดการเคารพจากลูกหลาน เพราะไม่มีเวลาอบรมสั่งสอน

พลวัตการขับเคลื่อนหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลอำเภอนาน้อยจังหวัดน่าน 8 ด้าน คือ 1) ด้านความสามัคคี มีการจัดกิจกรรมอบรมประชาชนในเรื่องความสามัคคีตามหลักสาราณียธรรม 2) ด้านสุขภาพอนามัย มีการรณรงค์งดเหล้าเข้าพรรษา งดเหล้าในงานศพและงานบุญ เพื่อให้ประชาชนดูแลสุขภาพ 3) ด้านวัฒนธรรมศีลธรรม มีการจัดกิจกรรมปฏิบัติธรรมอบรมจิตตภาวนาอบรมให้ความรู้ด้านคุณธรรมและจริยธรรมแก่ประชาชน 4) ด้านส่งเสริมอาชีพ มีการจัดประชุมหมู่บ้าน โดยจัดให้วัดเป็นศูนย์เรียนรู้ด้านอาชีพ 5) ด้านสันติสุข มีการวางแผนร่วมกันระหว่างวัด บ้าน และหน่วยงานราชการ เพื่อขับเคลื่อนโครงการหมู่บ้านศีล 5 อันเป็นโครงการที่จะนำมาซึ่งความสันติสุขของชุมชน 6) ด้านศึกษาสงเคราะห์ มีการวางแผนช่วยเหลือด้านการศึกษาแก่เยาวชนและสนับสนุนให้วัดที่มีความพร้อมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา 7) ด้านสาธารณสงเคราะห์ มีการวางแผนการทำงานแบบมีส่วนร่วมระหว่างวัด บ้าน และหน่วยงานราชการ โดยเตรียมความพร้อมในการป้องกันบรรเทาสาธารณภัย และ 8) ด้านกตัญญูกตเวทิตาธรรม มีการจัดกิจกรรมปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมเรื่องความกตัญญูกตเวทิตาต่อผู้มีพระคุณในวันสำคัญ เช่น วันพ่อแห่งชาติ วันแม่แห่งชาติ

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

วัดเป็นสถานที่ในการอบรมศิลปะและวัฒนธรรมเป็นการสร้างคุณค่าทางสังคมและสร้างภูมิคุ้มกันให้กับสถาบันครอบครัวทำให้ชุมชนในสังคมและประเทศชาติให้เกิดความเข้มแข็งในการพัฒนาการจัดการเพื่อพัฒนาชุมชน หน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลเป็นศูนย์กลางในการประสานงานร่วมกับวัด บ้าน และรัฐ โดยมีวัดเป็นศูนย์กลางในการจัดกิจกรรมสนับสนุนให้ชุมชนทุกๆ ชุมชนจัดแสดงสินค้าประจำหมู่บ้านของตนเอง ประจำปีเพื่อเป็นแรงผลักดันให้เกิดอาชีพ และหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลต้องเป็นผู้รับสินค้ามากระจายสู่สังคม

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

พลวัตการขับเคลื่อนหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลอำเภอนาน้อยจังหวัดน่าน มีหลายประเด็นที่เป็นประที่น่าสนใจแต่ผู้วิจัยยังไม่ได้ศึกษา ดังนั้นเพื่อให้มีการดำเนินการทำวิจัยให้เกิดองค์ความรู้อย่างสมบูรณ์

ผู้ที่สนใจสามารถที่จะนำเอาข้อมูลพื้นฐานในการดำเนินการวิจัยของผู้วิจัยไปทำการวิจัยในประเด็นต่างๆ ที่ยังเหลืออยู่ได้อีกในหลากหลายมุมมอง ดังต่อไปนี้

1. ควรวิจัยในประเด็นเรื่อง“รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำของพระสังฆาธิการในการขับเคลื่อนหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลอำเภอนาน้อยจังหวัดน่าน” จากความคิดเห็นของประชาชนทั่วไป โดยการวิเคราะห์ถึงจุดแข็งจุดอ่อนโอกาสและปัญหาอุปสรรคในการปฏิบัติหน้าที่ของการพัฒนาชุมชนของหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลในอำเภอนาน้อยและเขตอำเภอใกล้เคียงในครั้งต่อไป

2. ควรวิจัยในประเด็นเรื่อง“รูปแบบการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลประจำตำบลอำเภอนาน้อยจังหวัดน่าน” เพื่อศึกษาเปรียบเทียบการพัฒนาการเปลี่ยนแปลงครั้งต่อไป

บรรณานุกรม

ณัฐยา สัมเขียวหวาน. (2541). *บทบาทของพระสงฆ์ในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ในจังหวัดราชบุรี*. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

พระครูสมุห์ดิฐภูมิ จิระมโฆ และคณะ. (2564). *รูปแบบการบริหารจัดการหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลของคณะสงฆ์จังหวัดสุราษฎร์ธานี*. รายงานการวิจัย. ศูนย์วิจัยพุทธศาสตร์: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พระครูอาทรวชิรกิจ (มานะ จานิสโร). (2562). *การพัฒนาการจัดการหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลในจังหวัดกำแพงเพชร*. ดุษฎีนิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พระจรรูวัฒน์ ภูริวฑฒโน (คำชุม). (2555). *การศึกษาผลการดำเนินงานของหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลในเขตการปกครองคณะสงฆ์ จังหวัดลำปาง*. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). *พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย*. กรุงเทพฯ: มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

อัครเดช พรหมกัลป์ และคณะ. (2563). *ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงกับการขับเคลื่อนหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล (อ.ป.ต.) ในการพัฒนาสังคมเชิงพุทธบูรณาการภายใต้การขับเคลื่อนตามแนวพระราชรั้ว*. *วารสารสันติศึกษาปริทรรศน์ มจร*. 8(6), 1439-1451.